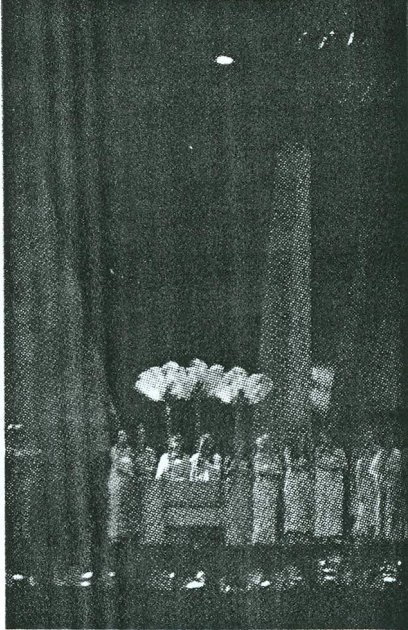


OOPERITE OOPER:

Piibellikes proportsioonides kirgi ja emotsioone anti edasi kolossaalselt.



O O P E R

Rahalõhn

Mart Sander vaatas "Aida"

Giuseppe Verdi "Aida".

Rahvusoper Estonia ja Malmö Ooperi ja Muusikateater.

Lavastaja Marianne Mörck. Kujundus Göran Arfs. Kostüümid Anne-Marie Anttila. Muusikaline juht ja dirigent Arvo Volmer.

Esietendus 8. oktoobril Rocca al Mare Onistari Tennisekeskuses.

"Aida" on ooperite ooper. See ei ole lihtne ja inimlik lugu armastusest ja kannatusest.

See on mammutepos, mille emotsioonid ja kired on piibellikes proportsioonides ning millele annab lõpliku vürtsi Niiluse voogudena kõigest üle pühkiv raha lõhn. Vaesed teatrid hoidku oma näpud sellest tükist eemal: tegu on potentsiaalse Hollywoodi materjaliga, mis ilma gigantsete dekoratsioonide, peadpöörivate massistseenide ning täiskullast kostüümideta mandub naeruväärseks isetegevuskavaks ka siis, kui kõik muusikaliselt nagu paigas peaks olema.

Kuidas nägid välja Estonia kolmenist "Aida" lavastust, võime vaid oletada säilinud fotomaterjali põhjal. Ajaga on nõudmised küll kasvanud, ehkki vaevalt et ooperikunst selle kaheksakümne aastaga eestlase-



HARRI ROSPU

line gigant "Aida"

"mitu korda, et leida kolme koosseisu kõige ideaalsemad tegelased.

le oluliselt tuttavamaks on muutunud. Ka tänavune ülimegagigasuperproduksioon osutus ilmselt paljudele eestlastele esmaseks kokkupuuteks selle žanriga.

Ja väga võimalik, et ka viimaseks. Kes leidis suurlavastusest hollywoodlikku glamuuri, see pettub Rahvusooperi kitsa maja võimalustes; kes pidas nähtut mõttetuks pinnapealseks kassikullaparaadiks, võib samuti edaspidi ooperist loobuda, saamata iial teada, et on olemas ka teoseid, mille mõjujõud ei sõltu ainult etenduse proportsioonide ja lauljate žestide suuruselt. Kindlasti aga ei lahkunud keegi pelga õlakehitusega.

ALLAKIRJUTANUT VIIS ONISTARI tennisehalli mitte küll hubaste, kuid hea akustikaga seinte vahele kirg leida kolme koosseisu kõige ideaalsemad peategelased. Rahvusooper Estonia on välja pannud oma absoluutse paremiku, seetõttu tasub pikemalt peatuda vaid neil, keda dubleerima kutsuti väliskülalised. Faktiliselt tuleks vist öelda vastupidi – seekord olid välislauljad etenduse tähed ning üheksast toimunud etendusest said kohalikud staarid endale vaid ühe.

Agaga kui oleks võimalik kollaaži-

meetodil kokku sobitada lauljate häälte, välimuste ja näitlejavõimete sümbioos, siis milline oleks unistustekoosseis?

Aida: ilmselt kõige oodatum külaline, ameeriklanna **Cynthia Makris** lõi väga graatsilise ja dramaturgiliselt tundliku kangelanna, kes ei jätnud laval ühtegi hetke siustamata ning mängis õiges balansis ja hea publikutajuga nii esimese kui viimase rea vaatajale. Vokaalselt on Makris küllaltki traditsiooniline Aida, ehkki teatud nootidel tekib ta häälede vanainimeselik kõla, mida vältis väga edukalt **Pille Lill**. Viimasele võib aplodeerida ka vaiel-

damatult kõige kandvama madala registri eest. Kolmas Aida, **Marina Šagutš**, on meisterlikult häält valdav interpret Venemaa ooperimekast, Maria teatrist. Üllatuslikult ei projitseerunud ta hääl suurde saali nii hästi, kui oleks võinud eeldada, vaadates daami erakordselt ulatuslikku kopsumahtu. Mõnedel hetkedel leidsin ennast flirtimas mõttega, kuidas oleksid rolliga hakkama saanud seekord kõrvalosades üles astunud kaks suurepäraseid lauljatarid – **Heli Veskus** ja **Nadia Kurem**.

Radames: nagu ikka on tenori töö olla tuli hingeline noormees, ehkki ta seda oma üldfüüsilistelt näitajatele tavaliselt ei ole. Vokaalselt lähevad siinkohal punktid ukrainlase **Aleksandr Guretsi** kapsaaeda – kuid seda vaid vokaalselt, sest mees näis sealtamast kapsamaalt välja astunud olevat ning isegi Cynthia Makrise paanilised katsed temas tuld süüdata luhtusid juba eos. Rudimentaarseid näitlejavõimeid ilmutasid edukamalt **Vello Jürna** ning **Roman Muravitski**, kelle sportlik välimus lubab neid tõsiselt võtta. Jürnale tuli Tennisehalli pehme akustika kõvasti kasuks; Muravitski on lihvimata teemant, kellel on ilusate – ehkki sageli juhuslike – fraaside kõrva-

le pakkuda palju väga koleda tämbri noot. Loota võib, et kui "Aida" järgmine kord kavva võetakse, saab Radamesena näha ka tenor **Urmass Pöldmad**, kelle lavaaeg seekord piirdus minutiga.

Amneris: kõik kolm lauljatarid on väga kenad ja panid vaataja mõnel hetkel kahtlema Aidat printsess Amnerisele eelistava Radamese teevõttes. Vene lauljannade ühtlase tooni sekka tahaks natuke miksidada **Riina Airene** hääle jõudu ning värve.

KOGU PRODUKTSIOONI (lavastus, kujundus, valgus, kostüümid) sisseostmine Rootsist on ennast õigustanud. Lavastus on liikuv ning rikas detailide ja ajastutruuduse kohta pealt, ent pisut vaene emotsioonide osas – triumfistseenis jääb vaadaja võidurõõmust, finaalis meloodraamast. Kahju, et enne esietendust jäi lavastusest välja ulatuslik balletistseen, mida maailmas üsnagu harva säilitatakse.

Rahvusooperi loominguline juhataja Arvo Volmer räägib, et aeg mil ooperid omal jõul plusspoolele jõuavad on veel kaugel. Iga õnnestunud ooperisündmus aga annab lootust, et ehk siiski mitte liiga kaugel.

“Vaesed teatrid hoidku oma näpud sellest tükist eemal: tegu on potentsiaalse Hollywoodi materjaliga.”



HARRI ROSPU

Egiptus laval oli aus

Rutates oma elu esimesele "Aida" etendusele, ei kahelnud ma muidugi hetkekski, et mind ootab erakordne muusikaline elamus. Juba avamängu esimesed örnad viulihelid lummasid kogu publiku. Muusika ja lauljad mõjusid mulle peaaegu jäägitult – üsna suure tahtepingutusega suunasin end ooperit mõningase kõrvalpilguga analüüsima. Kõigepealt tõdegem: Giuseppe Verdi kujul on tegu ühe geniaalsema ooperiheliloojaga inimkonna ajaloos, kelle tulevase suurteose jaoks kirjutas Vana-Egiptuse-ainelise süžee egiptoloog klassik, prantsuse arheoloog Auguste Mariette (1821–1881) ise.

Dekoratsioonide põhjal otsustades toimub tegevus Uue Riigi (ca 1554–1070 eKr) perioodil, teemakohaselt õnnestunud on kujutatud jumalkuninga palee fassaadi, templit, sfinksi ning päikeseobeliske. Ülimalt egiptusepäraseks pean ka suurearvulise koori ülevalt võimast esinemist, see jättis mulle kõige sügavamana mulje.

Muinas-Egiptuse stiilis, valdavalt valgetes kleitides tulid lavale naisnäitlejad, seevastu väidetavalt välismaiste palgasõdurite relvastusrüütel meenutas pigem süüria ja vilistide sõdalaste varustuse kompilatsiooni, kilbid aga sarnanesid hoopis rooma leegionäride omadega. Muide, Uue Riigi ajal värvati muulasi egiptuse väkke veel suhteliselt vähe, nende osatähtsus suurenes Hilis-Egiptuses. Teisalt mõjus ülimalt sugestiivsena preestrinna-de (kes erinevalt nii mõnestki etenduses osalenud primadonnast vastasid kunagisele saledust rõhutavale egiptuse naise ilukaanonile) rütmiline rituaalne tants, eriti väljendusrikkad olid käeliigutused, veidi puudu jäi ainult egiptuse muusikale nii iseloomulikest sistritest ning kõristitest. Küll aga olid igati omal kohal harfipartiid – säilinud reljeefide ja maalingute kohaselt mängisid paljapäised, imepeentes valgetes linastes rüüdes preestrid jumalate rüütel kestel sageli harfi.

Vana-Egiptuse ajastu hõngu tajus eelkõige laval installeeritud arhitektoonika monumentaalsuses, massistseenides ning esitatud peateema – armastus, reetmine ning võim – üleajalises igikestvuses.

Sergei Stadnikov

da"

u kõige ideaalsemad tegelased.

okku sobitada lauljate muste ja näitlejavõime- s, siis milline oleks unis- is?

ilmsest kõige oodatum meeriklanna **Cynthia** i väga graatsilise ja dra- lilt tundliku kangelanna, d laval ühtegi hetke si- ning mängis õiges balan- publikutajuga nii esime- ase rea vaatajale. Vokaal- ris küllaltki traditsiooni- hki teatud nootidel te- de vanainimeselik kõla, väga edukalt **Pille Lill**. õib aplodeerida ka vaiel-

damatult kõige kandvama madala registri eest. Kolmas Aida, **Marina Šagutš**, on meisterlikult häält valdav interpret Venemaa ooperimekast, Maria teatrist. Üllatuslikult ei projitseerunud ta hääl suurde saali nii hästi, kui oleks võinud eeldada, vaadates daami erakordselt ulatuslikku kopsumahtu. Mõnedel hetkedel leidsin ennast flirtimas mõttega, kuidas oleksid rolliga hakkama saanud seekord kõrvalosades üles astunud kaks suurepäraselt lauljatarit – **He-li Veskus** ja **Nadia Kurem**.

Radames: nagu ikka on tenori töö olla tulihingeline noormees, ehkki ta seda oma üldfüüsilistelt näitajatelt tavaliselt ei ole. Vokaalselt lähedavad siinkohal punktid ukrainlase **Aleksandr Guretsi** kapsaaeda – kuid seda vaid vokaalselt, sest mees näis sealtamast kapsamaalt välja astunud olevat isegi Cynthia Makrise paanilised katsed temas tuld süüdata luhtusid juba eos. Rudimentaarseid näitlejavõimeid ilmutasid edukamalt **Vello Jürna** ning **Roman Muravitski**, kelle sportik välimus lubab neid tõsiselt võtta. Jürnale tuli Tennisehalli pehme akustika kõvasti kasuks; Muravitski on lihvimata teemant, kellel on ilusate – ehkki sageli juhuslike – fraaside kõrva-

le pakkuda palju väga koleda tämbri- giga noote. Loota võib, et kui "Aida" järgmine kord kavva võetakse, saab Radamesena näha ka tenor **Urmas Pöldmad**, kelle lavaaeg seekord piirdus minutiga.

Amneris: kõik kolm lauljatarit on väga kenad ja panid vaataja mõnel hetkel kahtlema Aidat printsess Amnerisele eelistava Radamese terves mõistuses. Vene lauljannade ühtlase tooni sekka tahaks natuke mik- sida **Riina Airene** hääle jõudu ning värve.

KOGU PRODUKTSIOONI (lavastus, kujundus, valgus, kostüümid) sisseostmine Rootsist on ennast õigustanud. Lavastus on liikuv ning rikas detailide ja ajastutruuduse kohta pealt, ent pisut vaene emotsioonide osas – triumfistseenis jääb vajaka võidurõõmusest, finaalis melodraamast. Kahju, et enne esietendust jäi lavastusest välja ulatuslik balletistseen, mida maailmas üsna harva säilitatakse.

Rahvusoooperi loominguline juht Arvo Volmer räägib, et aeg mil ooperid omal jõul plusspoolele jõuavad, on veel kaugel. Iga õnnestunud ooperisündmus aga annab lootust, et ehk siiski mitte liiga kaugel.

esed teatrid
u oma näpud
t tükist eemal:
on potent-
e Hollywoodi
jaliga."